

SANT JULIÀ DEL MONT (Santa Pau) (Catalunya Romànica)

Situació

Ja al límit amb Sant Joan les Fonts, a l'extrem septentrional del terme i al cim de la serra que porta el seu nom, a 903 m d'altitud, s'aixequen les ruïnes d'aquesta església.

Mapa: 257M781. Situació: 31TDG652694.

Des de Santa Pau, a la carretera de Banyoles a Olot per Mieres, surt una carretera de carros en direcció a tramuntana, deixant a banda i banda altres carreteres; sense deixar aquesta direcció, hom arriba en un quart a l'última masia, Bellapart, la qual queda sota el coll de Boixedes; hom hi pot anar amb qualsevol vehicle. De la masia al coll de Boixedes, tirant llarg, hi ha una mitja hora a peu; des d'aquest coll es careneja cap a llevant, una hora, amb pujada constant, fins arribar a Sant Julià del Mont. (ANM-JVV)

Història

L'origen del monestir de Sant Julià del Mont es troba en una comunitat benedictina reduïda, dirigida per un abat anomenat Rimila, el qual s'establí al cim de la muntanya de Sant Julià del Mont, situada al sud-oest del pagus de Besalú, a mitjan segle IX, on construï un cenobi dedicat a sant Julià i a sant Vicenç i es dedicà a la colonització de terres ermes: "venerabilis abba nomine Rimila, quondam cellam in pago Bisullunense in honore sancti Juliani et Sancti Vincentii construxerit et de inculto eremo ad terrae culturam perduxerit".

L'any 866, el comte Otger de Girona-Besalú obtingué per al monestir de Sant Julià del Mont un precepte de Carles el Calb, segons el qual el monarca franc posava sota la protecció reial el cenobi i li donava el vilatge de Ridaura, que havien colonitzat alguns gots i gascons feia poc temps i que, per tant, encara era propietat fiscal: "Quapropter altitudinis nostrae clementiam humiliter postulavit ut idem monasterium cum eodem abbate et monachis cunctisque sibi pertinentibus rebus sub tuitionis nostrae munimen et immunitatis defensionem, sicut et alia regni nostri monasterio, susciperemus. Insuper petiit ut quoddam villare nomine Revidazer, in eodem pago a quibusdam Gotis et Guasconibus exartatum et de eremi solitudine ad culturam perductum atque constructum, eidem sancto loco pro animae nostrae absolute largiri dignaremur".

Precepte d'immunitat del monestir de Sant Julià del Mont (Quierzy, 22 de febrer de 866)

El rei Carles II el Calb concedeix la protecció i la immunitat al monestir de Sant Julià, situat al pagus de Besalú, i li dona el vilar de Riu de Ser" (probablement els Arcs).

(Crismó) "In nomine sanctae et individuae Trinitatis...

Original: Perdut.

Còpia: Cartoral del monestir de Banyoles. Perdut.

Còpia del segle XVII: Bibliothèque Nationale de Paris, col·l. "Baluze" 108, foli 247.

Pèire de Marca: Marca hispanica, sive limes hispanicus..., París 1688, apèndix 28.

Martin Bouquet: Recueil des historiens des Gaules et de la France, vol. 8, París 1871, pàg. 600.

Cl. Devic i J. Vaissette: Histoire générale de Languedoc avec des notes et les pièces justificatives, vol. 2, Tolosa 1875, apèndix 166.

Francesc Monsalvatje i Fossas: Noticias históricas..., vol. III, Olot 1891, apèndix 21, pàgs. 288-290.

Ramon d'Abadal i de Vinyals: Catalunya Carolíngia, II. Els Diplomes carolíngis a Catalunya, Barcelona 1926-1952, pàgs. 219-221.

Maria de Bolòs: La Comarca de Olot, Barcelona 1977, pàg. 458.

Lluís G. Constans: Diplomatarium de Banyoles, volum I, Banyoles 1985, apèndix 10, pàgs. 171-172.

Traducció

"En nom de la santa i indivisible Trinitat. Carles rei per la gràcia de Déu. Si donem els beneficis convenients per als llocs cedits per als cultes divins, a aquells que hi fan de servidors de Déu, no desesperem d'abastar per a nosaltres el premi de la remuneració eterna. Per aquest motiu, sigui conegut per a informació de tots els fidels de la santa Església de Déu i nostres, tant presents com futurs, que Otger, comte dilecte per a nosaltres, ha fet conèixer a la nostra serenitat que un abat venerable anomenat Rímila ha construït una cel·la al pagus de Besalú, en honor de sant Julià i sant Vicenç i ha convertit el lloc d'erm incult en terra conreada. Per la qual cosa ha demanat

humilment clemència de la nostra altesa, per tal que poséssim aquest monestir amb l'abat i amb tots els monjos i amb totes les coses que hi pertanyen a recer de la nostra protecció i sota la defensa de la immunitat, tal com s'esdevé amb els altres monestirs del nostre regne. A més a més, ha sol·licitat que ens dignem a donar a aquell lloc sant per a absolució de la nostra ànima el vilar anomenat Riu de Ser(*), situat en aquest mateix pagus, romput per alguns gots i vascons i portat de la solitud del desert al conreu i edificat. Escoltats per la nostra altesa els seus precis justos i raonables i profitosos a la nostra ànima, manem de fer un precepte de la nostra donació i immunitat i que sigui donat a aquest lloc sant, per la qual cosa prenem sota la nostra immunitat, defensa i protecció reial l'esmentat monestir, amb l'esmentat abat i monjos i amb totes les coses que hi pertanyen i les coses que hi hem donat per la nostra munificència. Ordenem, doncs, que cap jutge públic o qualsevol persona amb potestat judicial no gosi d'entrar, durant el nostre temps i en el futur, en les esglésies o llocs o camps o en les restants possessions de l'esmentat monestir, que en l'actualitat posseeix justament i legalment en qualsevol pagus o territori, sota la jurisdicció de la nostra reialesa o bé en les coses que més endavant la pietat divina volgués que augmentessin el patrimoni d'aquest lloc sant; [que no gosi d'entrar] per escoltar les causes judicials o per exigir composicions o per fer albergues o per prendre fidejussors o bé per manar sobre els homes d'aquest monestir, tan lliures com esclaus, que viuen en la seva terra, ni per a requerir cap pagament o obligació il·lícita, i no tingui la presumpció d'exigir en absolut totes aquestes coses més amunt esmentades, ans a l'esmentat abat i als seus successors els sigui lícit de posseir les coses del dit monestir en ordre tranquil, sota la immunitat de la nostra defensa. I quan el damunt dit abat per voluntat divina abandoni aquest món. mentre [els monjos], d'entre ells, puguin trobar-ne que siguin capaços de regir aquesta congregació segons la regla de sant Benet, tinguin llicència amb el nostre acord d'elegir abats entre ells. I per tal que aquesta nostra autorització de donació i d'immunitat obtingui un més gran vigor, en nom de Déu, per al temps futur, la signem al damunt amb la pròpia mà i manem de fer-la segellar amb el nostre anell. Signatura de Carles, rei gloriosíssim. Uldebold notari, com a substitut de Lluís, ho revisà. Donada el dia 8 de les calendes de març, catorzena indicció, any vint-i-sis del regnat del molt gloriós rei Carles. Fet al palau de Quierzy, en nom de Déu, feliçment. Amén.

(Trad.: Jordi Bolòs i Masclans)

Tanmateix, les importants concessions fetes per la monarquia a favor de Sant Julià del Mont no foren suficients per a superar les dificultats econòmiques del cenobi, que, l'any 878, formava part del patrimoni del monestir de Sant Esteve de Banyoles, com demostra el precepte concedit per Lluís el Tartamut al cenobi de Banyoles, on, entre d'altres possessions s'esmenta la "cella sancti Juliani". Aquesta cel·la torna a aparèixer al precepte que rebé el cenobi banyolí de Carles el Simple, l'any 916.

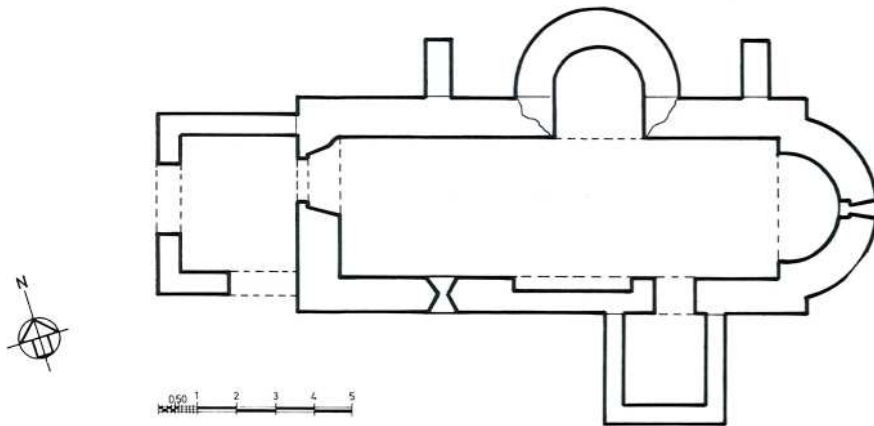
El 1017 el papa Benet VIII reconegué com a bé de Sant Esteve de Banyoles "in monte sancti Juliani ipsa ecclesia cum decimis", mentre que dues butlles papals del 1097 i 1174, d'Urbà II i Alexandre III, respectivament, assenyalaven, entre d'altres béns del dit monestir, l'església de "sancti Juliani de Agustino", nom amb el qual era coneguda durant aquesta època l'església de Sant Julià del Mont.

En un moment indeterminat aquesta església esdevingué parròquia i apareix com a tal l'any 1236, a la venda que feren Guillem de Vilamarí i la seva muller, Saurina, de tot el que tenien a "Palacio" i a les parròquies de Sant Pere de Montagut, Sant Silvestre d'Almor i Sant Julià del Mont, per 13 000 sous barcelonesos.

El 1294 Hug d'Empúries, vescomte de Bas, va reconèixer a l'abat de Camprodon, Guillem, el dret d'edificar a les possessions del monestir situades "in tota valle de Biana et in parrochia de Monte Accuto et Santi Juliani de Monte", alhora que posava aquestes possessions sota la seva protecció.

A partir d'aquest moment la història de Sant Julià de Mont entra en una foscor gairebé absoluta, de la qual només ens treu puntualment l'esment de la parròquia que fan els diferents privilegis i remissions atorgats pels barons de Santa Pau als seus habitants, durant el segle XV i una bona part de l'època moderna, la qual cosa demostra que Sant Julià del Mont va pertànyer a la baronia de Santa Pau, des de la baixa edat mitjana fins a les acaballes de l'edat moderna. (JFC)

Església

Planta, a escala 1:200, de l'església, amb una nau rectangular, capçada a llevant per un absis semicircular. L'estructura primitiva ha sofert diverses reformes, algunes de les quals, com l'absidiola del costat de tramuntana, han estat perfectament integrades a l'esquema original.

J. MARGUÍ-G. ANGLADA

L'església de l'antic monestir de Sant Julià del Mont és un edifici d'una sola nau, capçada a llevant per un absis semicircular, el qual s'obre directament a la nau.

La volta original, que tant a la nau com a l'absis arrencava d'una senzilla imposta en cavet que corre al llarg dels murs i del semicilindre absidal, fou substituïda en època barroca per una volta rebaixada, amb llunetes, de la qual avui només queda l'esquelet dels arcs de reforç i la decoració de la volta absidal, que amaga la volta original. En aquest mateix procés de reforma, o potser després, fou afegida al cantó de migjorn una sagristia i un porxo a la façana de ponent, modificant a l'ensem la porta, que engloba el campanar original, d'espadaña i de dos ulls, perfectament identificable com a façana de llevant de la torre que es dreça sobre el porxo.

Cal assenyalar la presència al cantó de tramuntana, cap al centre de la nau, d'una absidiola semicircular, la qual, tipològicament, té tot l'aspecte d'ésser un afegit tardà, però que, en canvi, s'obre a la nau a través d'un arc, que arrenca de sengles impostes, correctament integrat en el parament del mur. Això fa que hom no pugui descartar l'evidència que l'església de Sant Julià del Mont presentés una solució tipològicament molt singular, o bé que l'afegit correspongui a una època molt avançada, i realitzat amb una gran voluntat d'integració.

Al centre de l'absis s'obre una finestra de doble esqueixada, la qual, juntament amb una altra finestra del mateix tipus, oberta a la façana de migjorn, són les úniques obertures originals visibles en l'edifici.

L'aparell constructiu és molt uniforme, format per carreus de pedra sorrenca sensiblement erosionats, ben tallats i escairats, disposats en filades uniformes i regulars que posen en evidència les formes constructives que caracteritzen l'arquitectura del segle XII. (ANM-JAA)

Bibliografia

Francesc Monsalvatje i Fossas: Noticias históricas..., vols. III, XI, XII, XVII i XIX, Imprenta y Librería de Juan Bonet, Olot 1889-1919.

Ramon D'Abadal i de Vinyals: Catalunya carolíngia, vol. II, primera part, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1926-50, pàg. 219-221.

Antoni Pladevall i Font: Els monestirs catalans, Edicions Destino, Barcelona 1970, pàg. 41.

Josep M. Salrach i Marés: El procés de formació nacional de Catalunya (segles VIII-IX), vol. I, dins El domini carolingi, Edicions 62, Barcelona 1978, pàgs. 59-61.

Josep Murlà i Giralt: Guia del romànic de la Garrotxa, Olot 1983, pàg. 90. (JFC)

Fotos de Monestirs.cat

